

GWOŹDZIK (95) *sb m*

gwoździk (71), **goździk** (24); gwoździk *BierEz*, *Mymer*¹, *Murm* (2), *SienLek* (11), *SarnStat*, *PaxLiz*; goździk *KłosAlg* (2), *LibMal*, *RejWiz*, *BielKron* (9), *Mącz* (7), *Oczko*; gwoździk : goździk *FalZioł* (49 : 1), *SkarŻyw* (1 : 1), *Calep* (4 : 1).

-o- (8), -ó- (1) *Oczko*.

sg *N* gwoździk (4). ◇ *A* gwoździk (2). ◇ *pl N* gwoździki (27). ◇ *G* gwoździków (42); -ów (5), - (o)w (37). ◇ *A* gwoździki (11). ◇ *I* gwoździki (8), goździkami (1) *Mącz*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XIX w.*

1. *Dem.* od „goźdz”; *claviculus Mącz*, *Cn*; *clavulus Cn* (6) : *Figere imbrices clavibus*, Zagłobić albo przitwirdzić ryn goździkami. *Mącz* 126c, 56d; w trzewikách nieiákie gozdziki miála/ ktoreby iá chodzącá dolegáły. *SkarŻyw* 160, 160 *marg.*

Wyrażenie: »wbity goździk« (1): *Impages*, *Wbity goździk Mącz* 166b.

a. *Kołek do naciągania strun w instrumencie*; *collabus*, *epitonium Cn* (1) : *Plectrum*, [...] *Młotek* ktorym ftrón naciągáją/ *Stroyá/ Symphonały* y pobiyáją goździków. *Mącz* 303d.

2. *Nazwa botaniczna* (89) :

a. *Eugenia caryophyllata Thun.* (*Rost*); *goździkowiec korzenny i jego suszone pączki kwiatowe używane jako przyprawa i środek leczniczy*; *cariophilus Mymer*¹; *chariophilum*, *chariophilus Murm*; *gariofilus FalZioł*; *cariophyllon*, *chariophyllum Mącz*; *garyophyllum Calep*; *caryophyllum Cn* (74) : *Ezop* im przynioł ięzyki/ *Z octem/ z pieprzem/ y z gwoździki BierEz D; Murm* 117, 118; *Mymer*¹ 17v; *GWozdziki* ielt owoc drzewa iednego będącego w kraginie indyfkiey/ *świeży gwozdzik* po themu poznać/ *gdy gi ścińniesz á on pufci s siebie tuczność/ [...] ten ielt dobry FalZioł* I 60c; *Wezmi wodki rożaney/ wodki włoſkiego kopru/ świeczkowej, Czelidonijowej/ kaźdey rowno po źselci łyżkach/ rozpuć w nich gwozdzikow tartych FalZioł* V 79; *warz imbier z gwozdzi* we dwu kwart wina białego *FalZioł* V 95, [+ 3]d, I 38d, 44d, 57b, 61 *żp* (42); *KłosAlg* H, Hv; *LibMal* 1550/156v; *Goździki* roftá w kráinie ktorá zowá *Kánonor BielKron* 454v, 268v, 436, 446 [3 r.], 453v, 454v [2 r.]; *Mącz* 39d, 51a; *SienLek* 41, 54, 68v, 98, 101 (10); *czynią téż więc proſty [olej]/ wólku wzięwſzy cudného/ trochą go oliwy rozmiękczywſzy/ y przydawſzy kminu/ goździków/ kwiatu mółzkatowého/ tłuczónych Oczko* 32v; *Calep* 448a; *Funt gwoździków/ zá pułkopy. SarnStat* 274; *Gryźie Gwozdik* w vftach ſwych/ *ftobá rozmawiájąc PaxLiz* D3.

[*Zestawienie*: »gwoździk indyjski«: gwoździki domowé albo ogrodné/ á té zaś dwoiákié/ iedné pełné/ á drugié proſté/ á zowá ie gwoździkami od woniey ſzláchetnéy/ ktorá máią iáko gwoździki Indyfkieé/ którými téż potráwy korzenimy. *UrządowHerb* 52b (*Linde*).]

b. *Dianthus barbatus L.* (*Rost*); *goździk brodaty (roślina ozdobna)* (2) : *Też ſam piołyn zielony nofić/ y gwozdzi* z ktorych wieńcze wijá/ *baſilijá/ dodrze [!]* ielt *FalZioł* V 63v, III 19d.

[*Zestawienia*: »gwoździk domowy«: *UrządowHerb* 52b (*Linde*) cf [»gwoździk indyjski«].]

»gwoździk ogrodny«: *UrządowHerb* 52b cf [»gwoździk indyjski«].]

c. *Dianthus deltoides L.* (*Rost.*); *filius ante patrem FalZioł* (5) :

Zestawienie: »polne gwoździki« (5): *gałáſki polnych gwozdzykow gęte roſzczki s siebie wypuſzczáją FalZioł* I 54d, [+3]c, I 54d [2 r.], 55 *żp.*

d. *Inne rośliny, być może niektóre identyczne z wyżej wymienionymi; betonica (coronaria) Calep, Cn; leucoion Mącz; caryophyllus domesticus Cn (8) : trzeci [costus] roście w firijey á ielt woniey przykrey/ á ielth na podobieństwo gwoździkow FalZioł I 35b; Lilium konwálium w nadobney fkenicy/ Stoi pyęknie ná ftole/ á Roża w dunicy, Máieranem/ goździki/ wżędzye potrzebiono. RejWiz 109; Leucoion, Wfzelákíe fiołki yákíeykolwiek fárby/ też goździki y ynfze kwiatki. Mącz 189d; Calep 129b.*

Zestawienia: »gwoździki polne« = *leucoion, lysimachia, struthium Calep [szyk 2 : 1] (3):* Lysimachia — Toiełc wielki. item Bazanowiecz. wilczy ogon, item Merkurya. Polne gwoździki. *Calep 624a; Struthium – Lilia, albo gwoździki polne. Calep 1012a, 593b.*

»psie gwoździki« (1): Pšie gwoździki *SienLek X3v.*

Synonim: 1. ćwieczek.

Cf **GOŹDZICZEK**

KW